

Відгук

офіційного опонента – доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Костюкевича Віктора Митрофановича на дисертаційну роботу Дядечко Ігора Євгенійовича на тему «Удосконалення тренувального процесу кваліфікованих гандболісток з урахуванням специфічних особливостей організму», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт.

Актуальність теми дисертаційної роботи. На сучасному етапі розвиток спорту супроводжується неухильним загостренням спортивної конкуренції у змаганнях різного рангу. Однією з центральних проблем підготовки кваліфікованих спортсменів в командних ігрових видах спорту є пошук раціональних шляхів удосконалення тренувального процесу. Аналіз багаточисельної літератури дозволяє констатувати, що побудова тренувального процесу чоловічих і жіночих команд з ігрових видів спорту має свої особливості. Насамперед, це пов'язано з особливостями жіночого організму. В першу чергу, це стосується побудови таких структурних утворень тренувального процесу як мезоцикли.

Головною особливістю при побудові тренувальних мезоциклів жінок є врахування оваріально-менструального циклу (ОМЦ).

Побудова мезоциклів при тренуванні жінок з урахуванням менструальної, післяменструальної, овуляторної, післяовуляторної та передменструальної фаз оваріально-менструального циклу дозволяє забезпечити дещо більш високу сумарну працездатність спортсменок, створити передумови для навчально-тренувальної роботи в оптимальному стані їх організму (Л. Г. Шахліна, 2001; В. М. Платонов, 2013). Зазначену проблему легше вирішувати в індивідуальних видах спорту через диференційований підхід з урахуванням фізіологічних особливостей кожної спортсменки. Що стосується командних ігрових видів спорту, то тут наявною є проблема протиріччя спортивної педагогіки. А саме, побудова тренувального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей фізичного стану кожної спортсменки в межах командних форм проведення тренувань. З іншого боку, ще складнішою є проблема участі спортсменок з різними фізіологічними станами у змагальній діяльності, вирішуючи загально-командні завдання.

Виходячи з цього можна з впевненістю стверджувати, що обрана тема дисертаційного дослідження Дядечко І. Є. є актуальною щодо запитів теорії і практики спорту, з одного боку, і отримання нових знань відносно специфічних особливостей побудови тренувального процесу жіночих гандбольних команд, з іншого.

Зв'язок роботи з науковими планами і темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Зведеного плану науково-дослідної

роботи в сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту 2.4,12.1 п. за темою «Психолого-педагогічне обґрунтування підвищення ефективності спортивної діяльності та відновлювальних процесів після фізичних навантажень» (державний реєстраційний номер № 0106U011985), плану науково-дослідної роботи кафедри спортивних ігор факультету фізичного виховання Запорізького національного університету на 2010-2013 рр. за пошуковою темою «Оптимізація навчально-тренувальної та змагальної діяльності в спортивних іграх» та 2014-2019 рр. за темою «Оптимізація навчально-тренувальної та змагальної діяльності в спортивних іграх» (державний реєстраційний номер № 0114U002659). Роль автора полягала в організації та проведенні експериментальних досліджень, педагогічному аналізі й узагальненні отриманих даних.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. У дисертаційній роботі на основі сучасних наукових підходів відповідно до теми дослідження здобувачем наукового ступеня чітко визначені об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження відображає актуальну проблему тренувального процесу кваліфікованих гандболісток у підготовчому періоді річного макроциклу.

Предмет дослідження був обумовлений розробкою та впровадженням програми побудови тренувального процесу кваліфікованих гандболісток у підготовчому періоді річного макроциклу з урахуванням фаз ОМЦ.

Відповідно до об'єкту і предмету дослідження дисертантом визначена мета дослідження, що передбачала наукове обґрунтування експериментальної програми побудови тренувальної програми жіночої гандбольної команди у підготовчому періоді річного макроциклу з урахуванням специфічних фізіологічних особливостей жіночого організму.

Для досягнення мети дослідження були сформульовані чотири взаємно-обумовлені завдання, вирішення яких базувалося з використанням сучасних методів дослідження.

Обґрунтованість та достовірність нових результатів, висновків та рекомендацій обумовлена:

- проведенням багаторічного чотирьохетапного дослідження;
- високим науковим і методичним рівнем проведення дослідження, зокрема, з використанням сучасних методів дослідження:
 - теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури;
 - аналіз протоколів змагальної діяльності;
 - педагогічне спостереження;
 - педагогічний експеримент;
 - методи функціональної та психологічної діагностики;
 - методи математичної статистики;

- достатньою джерельною базою, здобувачем опрацьовано 286 літературних джерел та інтернет-ресурсів, з яких 47 – іноземних авторів;
- залученням до дослідження 32 кваліфікованих спортсменок;

Висновки і практичні рекомендації дисертаційної роботи адекватні поставленим меті та завданням і в повній мірі відображають результати дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- визначено взаємозв'язок між психологічним станом кваліфікованих гандболісток у різні фази ОМЦ;
- науково обґрунтовано експериментальну програму побудови тренувального процесу кваліфікованих гандболісток на основі специфічних особливостей жіночого організму .

Здобувачем доповнені дані про показники функціонального стану кваліфікованих спортсменок залежно від фаз ОМЦ.

В процесі дослідження набули подальшого розвитку уявлення про особливості застосування засобів спортивного тренування кваліфікованих гандболісток з урахуванням специфічних фізіологічних особливостей жіночого організму.

Практична значущість результатів дослідження обумовлена впровадженням експериментальної програми побудови тренувального процесу кваліфікованих гандболісток на основі застосування диференційованих тренувальних навантажень з урахуванням різних фаз ОМЦ, що дозволяє удосконалити тренувальний процес і підвищити ефективність змагальної діяльності.

Результати дослідження впроваджено в тренувальний процес гандбольних клубів «Мотор», «Мотор-2» (м. Запоріжжя), «Спартак» (м. Київ), «Реал» (м. Миколаїв), «Педуніверситет-Енерго» (м. Тернопіль), «Галичанка» (м. Львів), «Карпати» (м. Ужгород).

Особистий внесок здобувача у наукових працях, виконаних у співавторстві полягає у формуванні мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, висновків і практичних рекомендацій.

Основні положення дослідження широко апробовані на наукових конференціях і семінарах різних рівнів.

Аналіз публікацій здобувача спонукає до висновку, що дисертаційна робота пройшла належну апробацію, а кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення та розкриття змісту дисертації відповідають вимогам ДАК України.

Апробація результатів роботи здійснена здобувачем на різних наукових конференціях, семінарах і круглих столах, а також через публікацію 14-ти наукових статей, з них 10 – у спеціалізованих фахових виданнях, в т.ч. 3 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність обраної теми, подано зв'язок з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, характеризується наукова новизна та практична значущість дослідження.

У першому розділі **«Сучасні вимоги до побудови тренувального процесу в гандболі»** схарактеризовано зміст та особливості реалізації складових спортивної підготовки у гандболі, визначені фактори, що впливають на ефективність тренувального процесу, подані особливості дозування тренувальних навантажень гандболісток з урахування фізіологічних особливостей жіночого організму.

На основі аналізу літературних джерел автором виявлено комплекс невирішених проблем щодо побудови тренувального процесу жіночих гандбольних команд, що обумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

У другому розділі дисертації **«Методи та організація дослідження»** розкрито зміст і доцільність методів дослідження, характеризується контингент спортсменок, які брали участь в дослідженні. У розділі описано зміст дослідження на кожному із чотирьох етапів протягом 2006-2017 років

У третьому розділі **«Визначення психологічного і функціонального станів та ефективності техніко-тактичних дій кваліфікованих гандболісток у підготовчому періоді річного макроциклу»** дисертантом здійснено аналіз психологічного стану кваліфікованих гандболісток показано вплив тренувальних навантажень на фізіологічні показники кваліфікованих гандболісток у різні фази ОМЦ. У цьому розділі дисертантом визначена ефективність техніко-тактичних дій кваліфікованих гандболісток у різні фази ОМЦ. В процесі констатувального експерименту здобувачем встановлена залежність рівня психологічного, функціонального стану та техніко-тактичної підготовленості спортсменок у різні фази ОМЦ. Отримані результати дослідження підтвердили передбачення про необхідність розробки програми побудови тренувального процесу кваліфікованих гандболісток із застосуванням диференційованих тренувальних навантажень у поєднанні із психологічним супроводом у різних фазах ОМЦ.

У четвертому розділі **«Обґрунтування побудови тренувального процесу кваліфікованих гандболісток з урахуванням специфічних фізіологічних особливостей організму»** здобувачем наукового ступеня обґрунтовано структуру програми вдосконалення тренувального процесу кваліфікованих гандболісток з урахуванням специфічних фізіологічних особливостей організму. У розділі зазначені особливості побудови тренувального процесу з алгоритмізацією індивідуального навантаження кваліфікованих гандболісток у різні фази ОМЦ. Автором визначено вплив об'єму та інтенсивності тренувальних навантажень у різних фазах ОМЦ на психологічний, функціональний стан та ефективність техніко-тактичних дій кваліфікованих гандболісток.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** за темою дисертації здійснено узагальнення експериментальних даних, на основі яких була розроблена експериментальна

тренувальна програма тренувального процесу у підготовчому періоді річного макроциклу кваліфікованих гандболісток з урахуванням різних фаз ОМЦ

Дисертантом підтверджені дані О. В. Циганюк (2011), Л. Г. Шахліної (2012) щодо зниження рівня фізичної работоздатності та функціонального стану кваліфікованих спортсменок у певні фази ОМЦ.

Автором доповнено та розширено знання науковців (А. Г. Бухтій, 1990; Е. Ю. Дорошенко, 2016; В. Я. Ігнат'євої, 2013; В. О. Тищенко, 2017) щодо змісту та організації тренувального процесу спортсменок з урахуванням специфічних особливостей жіночого організму.

Недоліки і зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. Незважаючи на вагомість й вірогідність проведеного дослідження, в дисертаційній роботі є певні недоліки та дискусійні питання.

1. Підготовка кваліфікованих спортсменів обумовлена тренувальним процесом і змагальною діяльністю. Основна мета процесу підготовки спортсменів досягається в процесі змагань. Виходячи з цього, на наш погляд, було б доцільним поряд з побудовою тренувальних мезоциклів кваліфікованих гандболісток з урахуванням фаз ОМЦ у підготовчому періоді обґрунтувати побудову таких мезоциклів у змагальному періоді.

2. Висновки до розділу 1 перекликаються з текстом розділу, а вони мають нести окрему узагальнену інформацію про результати дослідження.

3. Деякі сторінки дисертації надруковані без дотримання розмірів поля; ліве – 20-25 мм, праве – не менше 20 мм, верхнє не менше 20 мм. Зокрема, ст. 76, 81, 85, 96, 97.

4. У табл. 4.2.3 подані показники фізичної та функціональної підготовленості гандболісток контрольної та експериментальної груп протягом формування експерименту. На наш погляд показники МСК (відносне значення) $55,7 \text{ мл} \cdot \text{хв}^{-1} \cdot \text{кг}^{-1}$ є дещо завищеними. Крім цього показано дуже малу варіацію результатів – 0,66 %.

5. У четвертому розділі, ст. 119-135 аналізуються особливості побудови тренувального процесу з алгоритмізацією індивідуального навантаження у різні фази ОМЦ. У цьому розділі було б варто більш ґрунтовніше викласти методичний підхід щодо вирішення проблеми диференційованого підходу з урахуванням індивідуального стану гандболісток в рамках загальнокомандних тренувань.

6. У деяких рисунках примітки, позначення мають бути розміщені під назвою (рис. 3.6; 3.16; 3.17; 3.18; 3.19)

7. У дисертаційній роботі зустрічаються деякі орфографічні помилки (ст. 74, 100, 122, 161).

8. Варто було б збільшити кількість загальних висновків щодо результатів дослідження.

Висловлені побажання й зауваження носять рекомендаційний характер і не стосуються принципів положень дисертаційної роботи, в жодному разі не зменшують її наукову цінність для теорії і практики спорту.

Автореферат відповідає змісту дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення розкриті та обґрунтовані в тексті дисертаційної роботи.

Загальний висновок і відповідність роботи вимогам ДАК України.

Дисертаційна робота Дядечко Ігора Євгенійовича на тему «Удосконалення тренувального процесу кваліфікованих гандболісток з урахуванням специфічних особливостей організму» виконана вперше. Основний зміст роботи, об'єкт, предмет дослідження, результати відповідають спеціальності, з якої дисертація подана до захисту. Опис змісту дослідження структурований, послідовний, логічний і відповідає основним висновкам роботи, які цілком аргументовані, логічно вмотивовані, взаємно узгоджені. Дослідження Дядечко І. Є. є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною працею, що свідчить про ґрунтовну професійну і наукову підготовку дисертанта.

Дисертаційна робота Дядечко І. Є. відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного
виховання і спорту, професор,
завідувач кафедри теорії і
методики фізичного
виховання та спорту
Вінницького державного
педагогічного університету
імені М.Коцюбинського

Костюкевич В.М.

